

Ljubljana, 14. 5. 2024

Novinarski zajtrk Zbornice komunalnega gospodarstva Slovenije – povzetek

Zbornica komunalnega gospodarstva Slovenije (ZKGS) je doživela korenite spremembe na področju upravljanja in statusnega preoblikovanja. V letu 2023 je postala samostojna zbornica, z letošnjim letom pa nastopa z novim imenom, saj je z odlokom Vlade RS kot edina reprezentativna zbornica komunalnega gospodarstva v Sloveniji nazivu dodala še »Slovenija«. V okviru srečanja Zajtrk novinarjev v organizaciji ZKGS so bile predstavljene aktivnosti zbornice in najbolj pereče tematike, ki jih zbornica obravnava, ter predstavitev načrtov za delo v drugi polovici letošnjega leta in v letu 2025. Poudarki razprave so bili na aktualnih tematikah ravnanja z odpadki, področja oskrbe s pitno vodo ter odvajanja in čiščenja odpadnih voda. Predstavnika ZKGS sta se dotaknila tudi odprtih projektov na področju pogrebne in pokopališke ter dimnikarske dejavnosti.

RAVNANJE Z ODPADKI

KAVCIJSKI SISTEM

Predvidena uvedba **kavcijskega sistema** za nepovratno embalažo že nekaj časa zaposluje pristojne institucije. ZKGS je podala svoja stališča:

- Zbornica komunalnega gospodarstva Slovenije **ne podpira uvedbe klasičnega kavcijskega sistema za enkratno uporabno embalažo pijač. Podpira pa obstoječi kavcijski sistem za ponovno uporabno embalažo** ter morebitno uvedbo **digitalnega kavcijskega sistema za različne vrste odpadkov**. Digitalni kavcijski sistem je namreč lahko odlična platforma za ustrezno ravnanje z različnimi vrstami odpadkov.
- Z uvedbo novega dragega klasičnega kavcijskega sistema se ZKGS ne strinja, ker **ni nujen za doseg okoljskih ciljev EU**. V Sloveniji imamo namreč izredno dobro razvit komunalni sistem zbiranja komunalnih odpadkov po sistemu od vrat do vrat in smo po ocenah EU med redkimi državami, ki bodo dosegle vse okoljske cilje do leta 2030 (Poročilo Evropske komisije Evropskemu parlamentu z dne 8. 6. 2023). Ob uvedbi kavcije bi se kupna moč gospodinjstva zmanjšala za 80–100 evrov letno.
- Predlagani kavcijski sistem zbiranja nepovratne odpadne embalaže plastenk in pločevink v avtomatih, nameščenih na lokacijah trgovcev, bi **predstavljal vzporeden sistem zbiranja** komunalne embalaže. Dejstvo je, da kavcijski sistem rešuje zelo majhen del embalaže, ki je dana na slovenski trg – v Sloveniji se na trg letno plasira ca. 280.000 ton vse embalaže. Embalaže pijač pa se letno plasira na trg v ocenjeni količini ca. 8.400 ton PET plastenk in ca. 2.000 ton pločevink. S kavcijskim sistemom torej poskušamo reševati zgolj 3,7 % na slovenski trg dane embalaže. Pri tem je potrebno poudariti, da se že sedaj ločeno zbere preko 78 % PET plastenk pijač in preko 90 % pločevink, ki niso nikoli predstavljale izziv za zbiranje. Vsa ostala embalaža bi se morala v primeru uvedbe

kavcijskega sistema še naprej zbirati na utečen način. Tako je potencial (pre)dragega kavcijskega sistema z vidika povečanja reciklabilnosti PET plastenk samo do dodatnih 1.000 ton na leto.

- ZKGS opozarja na **dejstva in posledice**, vezane na uvedbo kavcijskega sistema za nepovratno embalažo:
  - Kavcijski sistem, o katerem se trenutno pogovarjamo v Sloveniji:
    - **spodbuja proizvajalce k proizvodnji** nove embalaže za enkratno uporabo, ki se reciklira, kar je po trajnostni hierarhiji ravnanja z odpadki (1. preprečevanje nastajanja odpadkov, 2. priprava na ponovno rabo, 3. recikliranje, 4. energetska predelava, 5. odstranjevanje) nižja prioriteta od ponovne uporabe,
    - **zavira razvoj in napredek** na področju izdelave trajnostnih izboljšanih oblik povratne embalaže.
  - Zavzemanje za **zmanjšanje količine odpadkov je prioriteta**, javni interes in nujno poslanstvo komunalnih podjetij in države, kar s predlaganim kavcijskim sistemom rušimo.
  - Nekatero državo, ki imajo dolgoletno tradicijo kavcijskega sistema za odpadno embalažo, **ne kažejo podobe čistejšega okolja** kot v Sloveniji in je smetenja v naravi in urbanih področjih več kot pri nas (npr. sosednja Hrvaška, kjer je kavcijski sistem v veljavi že 15 let, Nizozemska, Nemčija ...).
  - **Dvig cene proizvodov** zaradi morebitne uvedbe kavcijskega sistema je neizogiben – stroške uvedbe sistema, postavitve avtomatov za sprejem odpadne embalaže, vzdrževanje avtomatov, upravljanje z avtomati ... bi plačal potrošnik. To pa za sabo potegne posledice, ki na dolgi rok vodijo v sistemsko **zviševanje cen in inflacije** ter znižanje kupne moči slovenskega potrošnika.
  - S predlaganim kavcijskim sistemom podiramo vrednostni sistem ločevanja odpadkov med uporabniki, saj bi **»nekavcijska« embalaža izgubila navidezno vrednost**, ker zanjo uporabnik ne bi prejel »plačila« – seveda pa gre samo za vračilo dodatnega zneska, ki ga je potrošnik že plačal ob nakupu.
  - Večina držav z uvedenim kavcijskim sistemom ima slabše rezultate recikliranja plastike od Slovenije.
  - **Primerjava Slovenije** z državami, kjer imajo že uveden kavcijski sistem, ni na mestu, saj izvajamo (uspešen) drugačen sistem zbiranja odpadkov, ki ga kot uspešnega priznava tudi Evropska komisija (primerjava zbiranja odpadkov v prestolnicah članic EU, v kateri je Ljubljana ocenjena kot najboljša).

- Za razliko od zagovornikov kavcijskega sistema za nepovratno embalažo ZKGS meni, da bi sistem **z vzporedno logistiko povečal ogljični** odtis zaradi:
  - pobiranje odpadne embalaže s tovornimi vozili komunal bi ostalo nespremenjeno (3,7 % kavcijske embalaže je premajhna količina za zmanjšanje obsega voznih poti),
  - dodatno bi bila uvedena logistika kavcijske embalaže iz trgovin,
  - uporabniki bi kavcijsko embalažo zbirali doma in jo z avtomobili pripeljali do trgovskih centrov. Embalaža bi morala biti nestisnjena in nepoškodovana.

- Kavcijski sistem, o katerem se trenutno pogovarjamo v Sloveniji, spodbuja proizvajalce k proizvodnji nove embalaže za enkratno uporabo, ki se reciklira in zavira razvoj in napredek na področju izdelave trajnostnih izboljšanih oblik povratne embalaže. Z uvedbo kavcijskega sistema si multinacionalke, ki so v večini lastnice slovenske industrije pijač, dolgoročno zagotavljajo obstoječi sistem z embalažo za enkratno uporabno in se ognejo potrebnim finančnim vlaganjem v okolju bolj prijazne načine embaliranja pijač. Zagovorniki kavcijskega sistema kot argument ZA navajajo tudi, da bodo iz plastenk lahko naredili nove plastenke, kar ne drži. Evropska komisija je jasno povedala, da **mora biti trg reciklatov neodvisen in industrija pijač ne bo imela prednostnega dostopa do reciklatov iz plastenk**. To bi namreč rušilo osnovni princip krožnega gospodarstva.

SEŽIGANJE KOMUNALNIH ODPADKOV

ZKGS veseli napredek pri vzpostavljanju pogojev za gradnjo objektov za energetske izrabo gorljivih komunalnih odpadkov v Sloveniji. Vendar je Slovenija do izgradnje teh objektov, ki naj bi trajala pet ali celo več let, v nezavidljivi situaciji. V Sloveniji po obdelavi mešanih komunalnih odpadkov v regijskih centrih nastane preko 240.000 ton gorljivih odpadkov, ki jih trenutno ca. 25.000 ton energetske izrabimo v Celju, ca. 65.000 ton sosežgemo v Cementarni Anhovo, preostanek pa izvozimo v sežig ali sosežig v cementarne v tujino. Zaradi ohlajevanja gospodarskih gibanj v gradbeništvu v Evropi in posledično manjše potrebe po cementu cementarne zmanjšujejo prevzem gorljivih odpadkov. Sežigalnice pa zahtevajo gorljive odpadke z visoko kurilno vrednostjo, kar se lahko doseže zgolj v visoko vsebnostjo plastike med odpadki.

Ker je kontradiktorno doseganje okoljskih ciljev z visoko stopnjo recikliranja plastike in zagotavljanje gorljivih odpadkov z visoko kurilno vrednostjo, se kapacitete za sežig slovenskih gorljivih komunalnih odpadkov v tujini zmanjšujejo. To pa povzroča povečane količine skladiščenja gorljivih odpadkov in s tem tveganje za tvorbo metana v le-teh in samovžiga skladiščenih odpadkov. Ustreznih skladiščnih kapacitet zmanjkuje.

Zato mora država čimprej vzpostaviti delovanje državne gospodarske javne službe sežiganja komunalnih odpadkov. Do izgradnje lastnih kapacitet za energetske izrabo gorljivih odpadkov je potrebno izvajanje te službe zagotoviti v tujini. Za ta namen je potrebno izvesti mednarodni razpis in pritegniti večje evropske sežigalnice, s katerimi se sklenejo večletne pogodbe za sežig

slovenskih gorljivih komunalnih odpadkov, ki nastajajo v centrih za obdelavo komunalnih odpadkov.

ZMANJŠEVANJE KOLIČINE KOMUNALNIH ODPADKOV IN OSVEŠČANJE

ZKGS je v začetku leta 2023 na MOPE poslala predloge, ki so bili po obravnavi na strokovnih delovnih telesih zbornice:

- 1. Uvedba ustreznega informacijskega sistema za upravljanje s podatki o masnih tokovih posameznih vrst odpadkov;** V Sloveniji potrebujemo ustrezen informacijski sistem za upravljanje s podatki o masnih tokovih posameznih vrst odpadkov. Podatki o masnih tokovih morajo biti javno dostopni, ažurni na mesečnem časovnem intervalu, generirani po posameznih občinah ali IJS in po čim natančnejših vrstah odpadkov (klasifikacijska številka odpadka ne generira zadostnih podatkov za ustrezno analitiko). Na podlagi teh analitičnih podatkov bodo IJS lahko korektivno ukrepali na ravni posamezne občine na mesečnem nivoju. Trenutni informacijski sistem omogoča analizo zelo posplošenih podatkov o masnih tokovih, in še to z več kot enoletno zakasnitvijo po dogodkih, ki se zgodijo. Podatki niti niso javno dostopni.
- 2. Vzpostavitev enotne nacionalne strategije za komuniciranje z uporabniki;** Potrebno je vzpostavitev enotno nacionalno strategijo za komuniciranje z uporabniki. Za spremembo življenjskih navad prebivalcev Slovenije in vesplošno učenje o pravilnem ravnanju z odpadki je potrebno uporabljati marketinška orodja, ki se sicer uporabljajo za prodajni marketing (TV, radio, različni digitalni mediji, družbena omrežja ...). Na lokalni ravni mora potekati komunikacija, ki je prilagojena lokalnim značilnostim posameznega kraja in (ne)doseganju ciljev ločenega zbiranja v posameznem kraju v primerjavi z nacionalnimi cilji ter se mora navezovati na državno strategijo komuniciranja. Posledično je potrebno poenotiti tipografijo informiranja o odpadkih in barve zabojnikov za ločeno zbiranje komunalnih odpadkov (z ustrežno dolgim prehodnim obdobjem).
- 3. Prenos odgovornosti za ustrežno kakovost ločeno zbranih komunalnih odpadkov na lokalno raven;** Odgovornost za ustrežno kakovost ločeno zbranih komunalnih odpadkov je potrebno prenesti na lokalno raven in uvesti finančne instrumente za spodbudo dviga kakovosti (možnost malusov in/ali bonusov za lokalne skupnosti, ki (ne) dosegajo zastavljenih kvalitativnih ciljev ločenega zbiranja odpadkov). Za ta namen je potrebno meriti kakovost ločeno zbranih odpadkov (sortirne analize) ne zgolj za mešane komunalne odpadke, ampak tudi za komunalno odpadno embalažo ter biološko razgradljive odpadke. Odgovornost lokalnih skupnosti bo spodbudila lokalno skupnost, da se bo celovitejše lotila spodbujanja in zavezovanja občanov k ustreznemu ravnanju z odpadki, tudi z aktivnejšo pomočjo občinskih inšpektorjev. Iz izkušenj vemo, da zaradi politične preračunljivosti lokalne skupnosti niso želele aktivnejše aktivirati inšpekcijskih služb pri preprečevanju nepravilnega ravnanja z odpadki.
- 4. Izločitev reciklabilnih odpadkov iz mešanih komunalnih odpadkov, ki se trenutno ne zbirajo ločeno;** ZKGS predlaga razmislek, ali bi bilo smiselno iz zbiranja mešanih komunalnih odpadkov (MKO) izločiti reciklabilne odpadke, ki se trenutno ne zbirajo ločeno – torej odpadke zbirati po predvidenem načinu nadaljnje obdelave, ne zgolj po vrsti nastanka. V sedanjem načinu zbiranja zbiramo določene plastične odpadke, ki so sicer

reciklabini, v zabojniku za MKO. V postopku obdelave komunalnih odpadkov pa je zaradi narave MKO take odpadke praktično nemogoče pripraviti za nadaljnjo recikliranje (npr. plastične ali kovinske otroške igrače, plastična ali kovinska kuhinjska posoda ...). ZKGS predlaga, da bi v bodoče v zabojniku za mešano komunalno odpadno embalažo (MKOE) zbirali tudi druge reciklabilne materiale. Na tak »skupni« način že sedaj zbiramo papirno embalažo (klas. št. 15 01 01 ...) in odpadni papir (klas. št. 20 01 01). S tem ukrepom bi povečali količino ustrezno zbranih odpadkov za nadaljnje postopke recikliranja.

5. **Obvezno zbiranje biološko razgradljivih odpadkov na celotnem območju lokalnih skupnosti;** Uvesti je potrebno obvezno zbiranja biološko razgradljivih (BIO) odpadkov na celotnem območju lokalnih skupnosti, razen tam, kjer to ni ekonomsko in okoljsko upravičeno (prevzem BIO odpadkov od posamezne hiše iz več kot 10 kilometrov oddaljenih krajev z izredno nizko gostoto poselitve, bi zahteval prevelik ogljični odtis vozil za zbiranje odpadkov). Na podlagi izkušenj ugotavljamo, da prosta izbira med ločenim zbiranjem biološko razgradljivih odpadkov ali hišnim kompostiranjem rezultira v tem, da preveč BIO odpadkov še vedno zaide v zabojnike za mešane komunalne odpadke. Vemo namreč, da je hišno kompostiranje v večini primerov primerno za zeleni odrez, medtem ko BIO odpadki iz prehrabnenih proizvodov pri hišnem kompostiranju povzročajo težave z glodavci in mrčesom. Prav tako je praktično nemogoče v procesu hišnega kompostiranja odstranjevati papirnate robčke in brisačke. Zaradi fakultativnosti izbire za ločeno zbiranje BIO odpadkov in posledično visokih fiksnih stroškov zbiranja se cena tovrstnega zbiranja za uporabnike v sistemu zbiranja nesorazmerno zvišuje. To pa vodi še k manjšemu številu gospodinjstev, ki se odločijo za zabojnik za BIO odpadke, posledično gre proces odločanja za BIO zabojnik v povezavi s ceno storitve zbiranja in obdelave BIO odpadkov v negativno spiralo.
6. **Diverzifikacija načina zbiranja odpadkov glede na geografske, sociološke in druge značilnosti posameznih naselij v domeni lokalnih skupnosti;** Potrebno je dopustiti lokalnim skupnostim, da diverzificirajo načine zbiranja odpadkov glede na geografske, sociološke in druge značilnosti posameznih naselij v lokalni skupnosti z namenom doseganja najboljših okoljskih in ekonomskih ciljev ravnanja z odpadki. Trenutno veljavna zakonodaja namreč preveč ostro posega v standarde ločenega zbiranja komunalnih odpadkov v lokalnih skupnostih, kar ima ponekod za posledico nesorazmerno visoke stroške ob nedoseženih kvantitativnih in kvalitativnih ciljnih ločenega zbiranja odpadkov.
7. **Sprememba načina obračunavanja zbiranja komunalnih odpadkov s kombinacijo več obračunskih elementov namesto enotnega obračuna, vezanega na volumen in pogostost praznjenja zabojnika;** ZKGS predlaga spremembo načina obračuna zbiranja komunalnih odpadkov s kombinacijo več obračunskih elementov namesto enotnega obračuna, vezanega na volumen in pogostost praznjenja zabojnika. Pri tem je potrebno opozoriti, da tehtanje odpadkov nikakor ni ustrezen rešitev, saj manjša masa ne korelira nujno z manjšim volumnom odpadkov, poleg tega pa se s tem tvega nastanek divjih odlagališč in smetenja v naravi. V praksi je opaziti, da ustrezno ločeno zbiranje odpadkov lahko vodi do drastično zmanjšane parametra volumna zabojnika in s tem nepokrivanja niti fiksnih stroškov zbiranja komunalnih odpadkov.

8. **Natančna opredelitev vseh vrst komunalnih odpadkov pri ciljih za zmanjšanja skupne količine komunalnih odpadkov;** Pri ciljih za zmanjšanje količine nastanka komunalnih odpadkov je potrebno natančno opredeliti vse vrste komunalnih odpadkov, ki doprinesejo k skupni količini komunalnih odpadkov, kar je osnova za izračun količine nastanka komunalnih odpadkov letno na prebivalca. V statističnem izračunu mase nastanka komunalnih odpadkov so prisotni tudi odpadki, na rast katerih prebivalstvo nimamo vpliva (blato iz čistilnih naprav, avtomobili ...). Prav tako je potrebno z natančnimi akcijskimi ukrepi nasloviti zmanjševanje nastanka posamezne vrste komunalnih odpadkov. Vsi ti ukrepi morajo biti usklajeni z gospodarsko politiko države Slovenije ter z gospodarskimi združenji. Zgolj na tak način je ob doslednem izpolnjevanju zastavljenih nalog možno v nekaj letih doseči prekinitev rasti količine komunalnih odpadkov, kasneje pa njihovo zmanjšanje.
9. **Izboljšanje infrastrukture za zbiranje še uporabnih predmetov, ki ne sodijo v zabojnike za odpadke;** ZKGS predlaga izboljšanje infrastrukture za zbiranje še uporabnih predmetov, ki ne sodijo v zabojnike za odpadke. Kot dober primer je pilotna postavitvev kotičkov za ponovno uporabo električne in elektronske opreme v zbirnih centrih pri komunalnih podjetjih s strani podjetja ZEOS v okviru projekta LIFE Spodbujamo e-krožno. Še uporabne predmete bi lahko zbirali tudi sočasno v okviru zbiranja nevarnih odpadkov z mobilno zbiralnico. Za dvig kakovosti ravnanja s še uporabnimi predmeti je potrebno vzpostaviti modele za povezovanje vladnih in nevladnih organizacij (popravljalnic, servisov, centrov ponovne uporabe, izmenjevalnic oblačil ...) ter jih spodbuditi s finančnimi iniciativami in/ali davčnimi razbremenitvami. Na segmentu ponovne uporabe je potrebno vzpostaviti regijsko povezovanje med komunalnimi podjetji z namenom doseganja večje ekonomske učinkovitosti.

[Priprava Nacionalnega programa osveščanja na področju zmanjševanja odpadkov](#) je ambiciozen dolgoročen projekt v nastajanju ob podpori MOPE. Poudarek programa ne bo samo na pravilnem ločevanju odpadkov, saj so slovenski uporabniki komunalnih storitve visoko osveščeni in presegajo evropsko povprečje ločeno zbranih frakcij. Aktivnosti bodo usmerjene tudi v preprečevanje nastajanja odpadkov in spremembo nakupnih navad. Načrtovani Nacionalni program osveščanja s področja zmanjševanja odpadkov je zasnovan z namenom spodbujanja odgovornega ravnanja z odpadki, pospeševanja trajnostnih praks in izobraževanje javnosti. S programom želi ZKGS ustvariti izobraževalne vsebine primerne za širšo uporabo, ki bodo pokrivalo strategije zmanjševanja odpadkov, najboljše prakse recikliranja in najnovejše trende v trajnostnem ravnanju z odpadki ter pritegniti pozornost različnih ciljnih publik.

POBUDA ZA OBVEZNO SORTIRANJE MEŠANE KOMUNALNE ODPADNE EMBALAŽE

Slovenija že več let utemeljeno slovi kot država z enim najboljših sistemov ločenega zbiranja komunalnih odpadkov v EU. Za vzpostavitev sistema so gospodarske javne službe (GJS) skupaj z uporabniki potrebovale več kot desetletje. Sistem ločenega zbiranja komunalnih odpadkov nam omogoča, da z relativno nizkimi stroški in na do prebivalcev prijazen način uresničimo vse zadane EU okoljske cilje. Zaradi potenciala sistema in njegove neizkoriščenosti pa je ZKGS pozvala MOPE k pripravi ustreznih pravnih podlag, ki bodo zagotovile obvezno kakovostno sortiranje in posledično recikliranje komunalne odpadne embalaže (KOE) ter k ustreznemu tekočemu

spremljanju masnih tokov KOE po prevzemu na dvoriščih izvajalcev GJS zbiranja komunalnih odpadkov do recikliranja.

OSKRBA S PITNO VODO

VAROVANJE VODNIH VIROV ZA OSKRBO S PITNO VODO

74. člen zakona o vodah (ZV-1), ki je bil sprejet leta 2002, je določil, da Vlada določi vodovarstvena območja za varovanje virov pitne vode. Pred tem so imele pristojnost določanja vodovarstvenih območij občine. V skladu z 209. člen ZV-1, ki predpisuje, da Vlada sprejme izvršilne predpise v dveh letih po uveljavitvi ZV-1, bi morala biti vodovarstvena območja na novo določena že do leta 2004. V 216. členu ZV-1 je določeno tudi prenehanje veljavnosti predpisov lokalnih skupnosti. V primeru občinskih odlokov, s katerimi so pred uveljavitvijo ZV-1 določili vodovarstvena območja, gre za nevzdržno situacijo. Le-ti so, več kot 20 let po uveljavitvi ZV-1, na območjih, kjer Vlada RS še ni sprejela uredb o vodovarstvenih območjih, prenehali veljati, se pa še vedno uporabljajo, čeprav so zastareli in jih ni možno spreminjati. ZV-1 in priprava izvršilnih predpisov na podlagi tega zakona je v pristojnosti Ministrstva za naravne vire in prostor (MNVP).

Pred časom je bila pravica do pitne vode vpisana v Ustavo RS. ZKGS opozarja, da je po več kot 20 letih še neuresničena zahteva ZV-1 po določitvi vodovarstvenih območij s strani Vlade RS pomeni, da kot država niti na formalni ravni ne zagotavljamo ustreznega varovanja vseh vodnih virov, ki so v Sloveniji namenjeni oskrbi s pitno vodo.

Povezano z zgoraj navedenim, ZV-1 v 79. členu ureja tudi nadomestna zemljišča in nadomestila za zmanjšanje dohodka iz kmetijske dejavnosti na vodovarstvenih območjih. Vlada RS je konec leta 2023 sprejela uredbo o nadomestilu za zmanjšanje dohodka iz kmetijske dejavnosti zaradi prilagoditve ukrepom vodovarstvenega režima za obdobje 2023 do 2029 (uredba), ki je prav tako v pristojnosti MNVP. V povezavi z varovanjem vodnih virov bi ZKGS želela opozoriti predvsem na neizvajanje 79. člena ZV-1, ki kot primarni ukrep v prvem in drugem odstavku predvideva zagotavljanje nadomestnih zemljišč upravičencem in šele, če to ni možno, predvideva plačilo nadomestil. Uredba je napisana na način, da je plačilo nadomestil praktično edini ukrep. Dodatno pa uredba po pojasnilih MNVP velja zgolj za vodovarstvena območja, določena s strani Vlade RS, kar pomeni različno obravnavo kmetov, ki kmetujejo na vodovarstvenih območjih, ki so bila določena s strani občin pred sprejemom ZV-1. Posledično pa se ne zagotavlja enakovrednega varovanja vseh vodnih virov, ki so v Sloveniji namenjeni oskrbi s pitno vodo.

CERTIFIKAT VODA IZ PIPE

Zbornica komunalnega gospodarstva Slovenije je ob peti obletnici podeljevanja certifikata Voda iz pipe ponovno potrdila svojo zavezanost k zmanjševanju uporabe embalaže za enkratno uporabo in varovanju vodnih virov (poleg ostalih okoljskih prizadevanj in sledenja trajnostnim praksam). Certifikat Voda iz pipe je namreč del širše zbornične pobude Skupaj za boljšo družbo. ZKGS ga podeljuje organizacijam, ki spodbujajo zaposlene, partnerje in stranke k uživanju vode iz pipe namesto predpakirane vode. Spodbuja trajnostno ravnanje in okoljsko ozaveščenost v organizacijah in skupnostih po vsej Sloveniji. Na prvem srečanju prejemnikov (19. 4. 2024) certifikata Voda iz pipe je ZKGS prvim prejemnikom certifikata ob tej posebni priložnosti podelila zlate certifikate. To so podjetja in organizacije, ki so se že pred petimi leti zavezale k ukinitvi uporabe ustekleničene vode in k spodbujanju pitja vode iz pipe v svojih prostorih ter na dogodkih. Zaveze certifikata sicer spodbujajo tudi k uporabi steklenih vrčev in kozarcev ter k izogibanju uporabi plastenek.

Prejemniki certifikata tako dobijo priložnost za:

- odpravo okolju škodljivih praks,
- spodbudo za trajnostne prakse in bolj zdrave odločitve,
- aktivno opozarjanje na pomen zmanjševanja odpadkov,
- pozitivne ukrepe za skrb za zdravje svojih zaposlenih.

Eden izmed osnovnih namenov pobude in podeljevanja certifikata Voda iz pipe je vpeljevanje trajnostnih praks in spodbujanje pitja vode iz pipe ter tako prispevati k zmanjševanju odpadne embalaže in varovanju vodnih virov.

ODVAJANJE IN ČIŠČENJE ODPADNIH VODA

PRENOVA DIREKTIVE O ČIŠČENJU ODPADNE VODE (UWWTD)

Evropski parlament je 10. aprila letos sprejel revidirano Direktivo o čiščenju komunalne odpadne vode. Direktivo mora, preden bo le-ta objavljena v Uradnem listu EU, potrditi še Svet EU, (zakonodajna institucija EU, v kateri so zastopane vlade držav članic EU). Po objavi v Uradnem listu EU in uveljavitvi direktive bo začel teči 30-mesečni rok za prenos v pravni red držav članic.

Direktiva prinaša dvig standardov čiščenja komunalne odpadne vode. Najpomembnejša je zahteva po četrti stopnji čiščenja za čistilne naprave z zmogljivostjo večjo od 150.000 PE in čistilne naprave z zmogljivostjo večjo od 10.000 PE na območjih, kjer je to potrebno zaradi varovanja zdravja ljudi in varstvo voda (območja bodo morale države članice še določiti), ki bo zajela širok spekter mikroonesnaževal. Četrta stopnja bo prvenstveno usmerjena na organska mikroonesnaževala, za katere tehnologije odstranjevanja že obstajajo. Upoštevano bo previdnostno načelo in pristop glede na tveganje. Mikroonesnaževala bodo določena v prilogah direktive, države članice pa bodo glede na oceno tveganja lahko določile tudi dodatne zahteve. Direktiva naslavlja tudi razvoj metod za spremljanje mikroplastike v odpadni vodi in blatu in omejevanje njenega prehajanja v okolje.

Revizija direktive naslavlja tudi onesnaževanje iz manjših aglomeracij in prelivanje iz kanalizacijskih sistemov (zaradi padavinske vode). Predlog predvideva bistvene nove zahteve, in sicer: vzpostavitev kanalizacijskih sistemov in najmanj 2. stopnja čiščenja v aglomeracijah, večjih od 1.000 PE, strožje zahteve po tretji stopnji čiščenja (čistilne naprave večje od 150.000 PE in večje od 10.000 PE na občutljivih območjih), že omenjene dodatne zahteve za 4. stopnjo čiščenja, uvedba razširjene odgovornosti proizvajalcev (farmacevtska in kozmetična industrija), doseganje energetske nevtralnosti za čistilne naprave nad 10.000 PE in izvedba energetskih pregledov, priprava integriranih načrtov upravljanja z odpadno vodo za aglomeracije nad 100.000 PE in aglomeracije nad 10.000 PE na območjih, kjer bo ugotovljeno tveganje, spodbujanje ponovne uporabe očiščene odpadne vode, kjer je to primerno in podobno.

Posledica bo nujnost nadgradnje komunalnih čistilnih naprav, kjer bo to zahtevano. S tem so seveda povezani investicijski stroški in tudi večji obratovalni stroški po nadgradnji. Ker bo treba območja, kjer obstaja večje tveganje, še določiti ob prenosu v slovenski pravni red, o obsegu trenutno še ni možno podati ocen, finančne posledice bodo nujno morale biti ocenjene v postopkih sprejemanja nacionalnih predpisov in operativnih programov, ki bodo prenesli določbe direktive v naš pravni red.

ZKGS uvedbo sistema proizvajalčeve razširjene odgovornosti podpira, ne samo v luči pravičnega prispevka sektorjev pri čiščenju odpadne vode, ampak tudi kot ukrep za preprečevanje onesnaževanja na viru. Dejstvo je, da proizvajalčeva razširjena odgovornost pomeni vključitev vseh stroškov odstranjevanje onesnaževal, izhajajočih iz sistema proizvajalčeve razširjene odgovornosti v prodajno ceno izdelkov. S tem se zagotavlja načelo, da »povzročitelj plača«. Torej bodo strošek dodatnega čiščenja skozi ceno izdelka plačali tisti potrošniki, ki bodo izdelke (ki onesnažujejo) uporabljali. S tem se spodbuja proizvajalce k uporabi okolju manj obremenjujočih učinkovin v svojih izdelkih, ker bodo na tak način pridobili konkurenčno prednost napram proizvajalcem, ki ne bodo sledili trajnostnemu razvoju produktov. Zmotno je namreč razmišljanje, da bodo proizvajalci iz sredstev lastnih dobičkov participirali sredstva, ki jih zahteva proizvajalčeva razširjena odgovornost. Učinkovitost bo seveda odvisna od dobre implementacije v nacionalno zakonodajo in kasnejše implementacije v prakso. Za investicije v javno kanalizacijo, ki bodo potrebne zaradi novih zahtev direktive, je pričakovati tudi financiranje iz EU skladov.

Proizvajalčeva razširjena odgovornost že sama po sebi predvideva, da so stroški dodatnega čiščenja vključeni v ceno proizvodov. Torej je že v osnovi predvideno, da bodo stroške dodatnega čiščenja plačali tisti potrošniki (skozi ceno proizvodov), ki bodo uporabljali proizvode, ki prekomerno obremenjujejo okolje in je zaradi njih potrebno dodatno čiščenje odpadnih voda. V direktivi je predvideno, da bo najmanj 80 % vseh stroškov dodatnega čiščenja moralo biti vključenih v proizvajalčevo razširjeni odgovornosti. Za preostalih 20 % pa se lahko posamezna država članica odloči, ali bodo te stroške prevalili na storitve izvajanja javne službe čiščenja odpadnih voda in/ali na javne proračune. Za čim boljše učinke proizvajalčeve razširjene odgovornosti je smiselno čim več stroškov vključiti v prodajno ceno proizvodov, ki »onesnažujejo«. Prav tako nacionalna zakonodaja že vključuje tudi zahteve in mejne vrednosti glede emisij snovi in toplote za industrijsko odpadno vodo, ki se odvaja v javno kanalizacijo za posamezne industrijske sektorje, ki preprečuje oziroma omejuje emisije iz industrijskih odpadnih vod v javno kanalizacijo. Pričakujemo, da se bodo tudi ti predpisi ob prenosu direktive v slovenski pravni red po potrebi nadgradili.

Prav tako ZKGS pričakuje, da bo pristojno ministrstvo takoj po uveljavitvi direktive pristopilo k implementaciji v slovenski pravni red in da bo obenem v te postopke aktivno vključilo ZKGS, kot tudi ostale najpomembnejše deležnike na tem področju.

POGREBNA IN POKOPALIŠKA DEJAVNOST

POBUDA ASCE IN ZKGS – SKUPNI KOMUNIKACIJSKI PROJEKT JAVNIH PODJETIJ NA PODROČJU POKOPALIŠKE IN POGREBNE DEJAVNOSTI

ZKGS vabi upravljavce pokopališč, da se pridružijo izjemni pobudi, ki je rezultat povezovanja Zbornice komunalnega gospodarstva Slovenije in Association of Significant Cemeteries in Europe (ASCE). Ta edinstvena kampanja, »Dnevi dediščine evropskih pokopališč 2024«, ki bo potekala med petkom, 24. majem, in nedeljo, 2. junijem 2024, ponuja priložnost za dvig zavesti o pomembnosti pokopališč v lokalnih okoljih ter spremembo percepcije, ki jo imajo ljudje o teh prostorih. Mednarodni projekt je namenjen dvigovanju ugleda pokopališč in prispevku k njihovemu trajnostnemu preoblikovanju. Sodelovanje s krovno institucijo ASCE ZKGS in članom omogoča dostop do široke baze znanja in podpore, kar bo pripomoglo k trajnostnemu razvoju lokalnih okolij. V okviru pobude Dnevi dediščine evropskih pokopališč 2024 (WDEC 2024) v organizaciji ASCE in v skladu z letošnjo tematiko pobude, ki je okoljska trajnost in boj proti podnebnim spremembam, ZKGS vabi upravljavce pokopališč k zasaditvi vzorčnih grobov z

rastlinami, odpornimi na sušo. Trajnostni pristop je le ena izmed številnih aktivnosti, ki jih načrtuje ZKGS. Pokopališča namreč niso le kraji žalovanja in spomina, temveč tudi bogata **zakladnica kulturne dediščine** in **priložnost za trajnostne projekte**. Z urejenostjo in parkovno zasaditvijo pokopališča postanejo privlačna za obiskovalce in potencialni učni prostor za trajnostne prakse, kot so ravnanje z odpadki, ponovna uporaba in varčno urejanje okolice.

DIMNIKARSKA DEJAVNOST

ZAKON O DIMNIKARSKIH STORITVAH

Leta 2017 je Državni zbor RS sprejel nov Zakon o dimnikarskih storitvah, ki je ukinil koncesijski način izvajanja dimnikarskih storitev ter le-te prepustil trgu. Zbornica komunalnega gospodarstva Slovenije je že pred sprejemom zakona opozarjala na neustrezne rešitve v zakonu in na posledice, ki bodo sledila. Tako danes ugotavlja, da je bilo v času koncesijskega izvajanja (pred letom 2017) neopravljenih pregledov 13 do 15 %, danes je nepregledanih preko 60 % kurilnih naprav. Prav tako je več dimniških požarov ter zastrupitev z ogljikovim monoksidom. V zadnjih dveh letih se ugotavlja tudi uporabo neustreznih goriv (kurjenje z odpadki), ki so posledica energetske druginje, in povečana vgradnja neustreznih kurilnih naprav na trda goriva, ki jih je še vedno mogoče kupiti na slovenskem trgu.

Zbornica od leta 2019 dalje opozarja na potrebne spremembe dimnikarske zakonodaje, da se vzpostavi nadzor nad obstoječimi in novimi kurilnimi napravami. K nujnim spremembam v dimnikarski dejavnosti poleg naših stalnih opozoril napotuje tudi štiriletno poročilo Inšpekcije za okolje in prostor iz marca 2022, izpostaviti pa velja tudi zbornik iz posveta v Državnem Svetu RS, kjer so že leta 2019 vsi deležniki, vključno z ZKGS in Ministrstvom za okolje in prostor, podali svoja stališča in videnja o nedelovanju dimnikarskega sistema v Sloveniji ter skupaj opozorili na prepotrebne nujne izboljšave tržnega sistema izvajanja storitev.

ZKGS žal ugotavlja, da državi vsa ta leta ni bila prioriteta vzpostaviti nadzora nad kurilnimi napravami, njihovem delovanju ter zmanjševanju onesnaženosti zraka in zagotavljanju požarne ter zdravstvene varnosti uporabnikov. ZKGS pogreša tudi aktivno vlogo tržnega inšpektorata, ki bi moral prepovedati prodajo neustreznih peči, ki ne izpolnjujejo okoljskih standardov.